

תוכן עניינים

1	מבוא
3	פרק 1 תקופת הקיסרות הרומית
	ויטרוביוס : היציבות/ התועלת/ היופי/ פרופורציות/ שרת בצבא הרומי תחת פיקודו של יוליוס קיסר/ החיבור מוקדש לקיסר אוגוסטוס/ משמעות האדריכלות ועקרונותיה/ הטענה היא בזכות המקוריות/ וכנגד חיקוי ספרותי ואמנותי/ הדגש הוא על מתמטיקה/ גיאומטריה/ מקצוע האדריכל: עליו לשלוט בתחום המלאכה ותיאוריה או התפיסה המופשטת/ עקרונות היופי של האדריכלות/ חוקי היופי/ היציבות/ היעילות והיופי/ אורדינאטיו/ דיספוזיטו/ איכונוגרפיה/ אורטוגראפיה/ סנוגראפיה/ Inventio/ אוריתמיה/ סימטריה/ דקור/ דיסטריבוטיו/ 'האדם הויטרובי' /היחס בעמוד הדורי הוא 1:7 ובאיורי 1:9 /'השיטה' התיאורתית של ויטרוביוס
9	פרק 2 ימי הביניים
	וילאר דה הונאקור
10	פרק 3 איטליה במאה ה-15 (הרנסאנס)
	ליאון באטיסטה אלברטי : השכלה כללית/ על חיי המשפחה/ על המתמטיקה/ על הציור/ על אדריכלות/ ניאו-פלאטוניזם/ תורתו של אריסטוטלס/ היציבות (חומרים ובניה)/ השימוש (טיפוסי בנינים ומטרתם)/ היופי (עיטורים; בניני קודש וציבור)/ רישום/ עיצוב/ העמוד הוא המרכיב העיטורי החשוב ביותר בבנין/ הבניה תחילתה בצורך/ צורך קיומי/ נוחות והנאה/ מספרים/ פרופורציות/ ארגון/ הרמוניה/ היופי תופעה מוסרית/ הרישום והמתמטיקה/ האידאה ממנה צומח האידאל והאידיאליזם/ קארל יונג/ הזכרון הקולקטיבי/ נועם חומסקי/ מבניות
13	פילארט
	אין ספק שספרו של פילארט היה ידוע לאמנים/ יש המשווים כמה מאיוריו של פילארט לשתי תופעות העתידות להופיע במאה ה-18
15	פראנסיסקו די ג'ורג'יו מארטיני
	ספרו של פראנסיסקו די ג'ורג'יו/ בדומה לקודמו פילארט משלב איורים וטקסט/ אבל בשונה ממנו תפיסתו רחבה יותר/ תנאים מוקדמים לבניה/ עצות וחומרים/ בתים וארמונות/ שיטות לגילוי מקורות מים/ מצודות ותכנון ערים/ בניית כנסיות/ צורות של ביצורים/ בניית נמלים/ מכוונות להעברת חומרים
16	ליאונארדו דה וינצ'י
	התכוון אולי לכתוב על האדריכלות אבל לא השלים אלא הערות ואיורים המופיעים בין דפי יומניו.
17	פרק 4 המאה ה-16 (מאניריזם).
	איטליה סבאסטיאנו סרליו
	השלים תשעה ספרים/ ספר רביעי (1537) עוסק בסגנונות עמודים/ עמוד טוסקני לבניינים מבוצרים/ עמוד דורי לבנייני דת נוצריים/ עמוד איוני לקדושות ולמשכילים/ עמוד קורינתי למרים הבתולה הקדושה/ הצבע/ החוץ בגוון אחד/ ספר ראשון ושני עוסקים בעיקר בנושאים מעשיים כנדרש לאדריכל/ ספר החמישי עוסק בכנסיות / ספר שישי או הכרך המיוחד (1551) כולל חמישים שערים/ ספר שביעי אוסף של תוכניות/ הספר השביעי עיקרו תכנון ערים מבוצרות
19	גיאקומו ויניולה
	פיתח טכניקה פשוטה לחישוב הפרופורציות

אנדראה פאלאדיו
20 הנחיות בנושאי חומרים ובניה/ בתי מגורים בעיר/ רחובות/ גשרים/ככרות ובאזליקות/ מקדשים עתיקים ברומא/ מזהה יעילות/תועלת (Utilitas) עם נוחות/ פורטיקו מסמן את מעמדו של בעל הבית כמרכיב שימושי של הבניין משוכנע בעליונות צורות הריבוע והעיגול בעיצוב כנסיות

זאניני ויולה/ קאטאניאו פייטרו
21

פרק 5
22 **המאה ה-17 (בארק).**

איטליה
גוארינו גואריני
האדריכלות יכולה לתקן את הטעויות בחוקי העבר ולהמציא חוקים חדשים/ מייצג את הסינטזה שילוב צורות גיאומטריות והמצאות צורניות

צרפת
26 בשנת 1635 ייסוד האקדמיה האקדמיה המלכותית לאדריכלות (1671)/ מוסד ראשון שבו נלמדה האדריכלות בצורה שיטתית/ מערכת מחייבת של אסתטיקה אדריכלית/ רוח הפילוסופיה הראציונאליסטית של רנה ד'קארט/ הגיאומטריה היא הבסיס לכל היפה/ גדולה ושלמות רק על ידי חיקוי העולם העתיק/ יופי האוניברסלי/ סגנון צרפתי/ 'קאריאטידות'

קלוד פרו
25 להפוך את מצודת הלובר לארמון כראוי לבית המלוכה/ פרופורציות עדינות ופרופורציות מאסיביות/ עמודים כפולים בחזית הלובר מתאימים לטעם של זמנו/ **שארל פרו**

ניקולה-פרנסוא בלונדל
26 מנהל האקדמיה לאדריכלות ומנהל הבניה של העיר פאריז/ קורס אדריכלות/ טוסקני הוא גיגאנטי/ דורי הרקוליאני/ אוני נשי/ המשולב הרואי והקורינתי בתולי/ האדריכלות היא אמנות הבניה הטובה או הבנין טוב כאשר הוא יציב/ נוח/ נעים ובריא

פרק 6
28 **המאה ה-18 (רוקוקו).**

צרפת
גבריאל ג'רמין בופראן / ז'אק-פרנסוא בלונדל

פרק 7
30 **אדריכלי המהפכה הצרפתית**

אטיין לואי בולה
32 אני גם צייר/ אם ברצונך להיות אדריכל תתחיל כצייר/ תמונה ודימוי/ דימוי של סדר/ הרגולריות/ הסימטריה/ הגיוון/ מירב הצללים/ סימטריה = איזון = פרופורציה = קנה מידה אנושי/ היופי נובע מפרופורציה/ הפרופורציה מקורה בטבע/ הטבע הוא הקוסמוס והקוסמוס גופים רגולריים מבחינתו הטבע והאל אחד הם/ מונוטואיזם/ ברוך שפינוזה - אמונה שנחשבה בדרך כלל לכפירה/ להנציה את אלו שלכבודם הוקדשו/ הסנוטאפ של ניוטון/ אדריכלות לשמה

קלוד-ניקולה לדו
33 האדריכל הוא המחנך והאדריכלות היא המכשיר החינוכי/ בית זונות עם תפקיד חינוכי/ עשית החטא וההתבוננות בו/ אחדות המחשבה/ נוחות- מתיחס גם למעמד החברתי/ מראה נכון-ביטוי תוכן הבנין/ תחושת הנאה/ ביתו של יצרן חישוקים/ ביתו של המפקח על הנהר/ הבית של שומר השדות

פרק 8
37 **המאה ה-19**

צרפת
הריאליזם/ אימפרסיוניזם/ הסימבוליזם/ אמונה בעתיד הברזל
הבטון והזכוכית שיטת הסטודיו של ה'בוזאר' לפיה לכל אדריכל
סדנה ותלמידים משלו/ סיגנון ה'בוזאר'//

38 **ז'אן-ניקולה דוראן**
הצורה העדיפה היא הריבוע והזווית הישרה

39 **יוג'ין-עמנואל וילה-לה-דוק**
התנגד כל חייו לתפיסת הממסד האקדמי/ האמנות תלויה בחושי
ההמון/ העקרונות האמיתיים/ סיגנון אמיתי וקבוע הוא יישום
אידיאל המושתת על עקרונות/ הקטר הוא כמעט יצור חי שצורתו
החיצונית היא ביטוי לעוצמתו

43 **פראנסוא-אוגוסט שואזי**
מחבר ספר 'תולדות האדריכלות/ הבניה כביטוי לתיפקודה/
הבניה=תיפקוד=צורה=הרמוניה

44 **ז'וליאן גודה**
אלמנטים ותיאוריה באדריכלות

45 **בריטניה**
46 **ראסקין ג'ון**
מוריס וויליאם/ Arts & Crafts

48 **גרמניה**
גוטפריד סמפר
זיקה בין היסטוריה וחברה/ כנות החומר/ מעטפת מאפשרת את
יצירת האמנות והסיגנון

50 **ארה"ב**
'אסכולת שיקאגו'
הנרי ריצ'ארדסון
סיגנון המשלב מרכיבים של ניאו רומאנסק

50 **וויליאם לה-בארון ג'ני**
לחשוף את הפלדה בחזית הבנין

לואי סאליבן
הצורה תמיד נובעת מהפעולה/ ההתאמה למחשבה ולעשייה
האנושית/ מה שאנו מרגישים כלא נכון או פגום יתפס גם כלא
טבעי/ 'העיטור באדריכלות'/ גלימה של דימוי פואטי

54 **ג'ון וולבורן רוט**
העיטור חייב להיות משני בבנין ואין לגרום לבלבול בין שלד
ועיטור/ תפקידו של העיטורים הוא בגדר 'נימוסים'

56 **אוסטריה**
אוטו וואנר
יש לראות באדריכלות את הבטוי העליון לעוצמת האנושות/ כל
המשול לאלוהי כל מה שאינו מעשי אינו יכול להיות יפה/ חסיד
הקוים הישרים הנקבעים כתוצאה מתכנון רחובות/ מנחה
באקדמיה בווינה

57 **קמילו סיטה**
תכנון ערים מבחינה אמנותית/ שני מרכיבים הטבע וימי הביניים/
קירות הכיכר/ כיכר ראשית של עיר .. בבגדי שבת

59 **פרק 9**
המעבר למאה ה-20

צרפת
טוני גרנייה
עיר תעשייתית / נסיון ראשון לתכנון/ עיר חדשה/ עתיד העיר
מוכתב על ידי שיקולים תעשייתיים / בתי דירות פרטיים....
אדריכלות פשוטה של קוביות

61 **אוגוסט פרה**
האדריכלות היא יותר מאשר בניה / זקוקה להרמוניה/ פרופורציה
וקנה מידה / הבנין עשוי משלד ומילואה / בזכות הבטון המזויין

ארה"ב

פרנק לויד רייט

62

תיאום מלא בין עשייה ותיאוריה / המכוננית מבשרת דמוקרטיה / ספר - בזכותה של האדריכלות / פשטות ושלווה / מגוון / בנין צומח בקל מן האתר / צבעים מתאימים לטבע / ערכו של בית עם אופי יגדל עם השנים / אחדות מגוונת / אדריכלות אורגנית / העיר הנעלמת / אוזוניה - אורגני / ביזור / אינטגרציה / דמוקרטיה / Broadacre City / עיר דמוקרטית / בניה למגורים במחיר נמוך / ידידותי לקו האופק / אדריכלות אורגנית / כלכלה אורגנית וחברה אורגנית

הולנד

הנריק פטרוס ברלאג'

66

הדגשת הבניה הפשוטה / האמת / האיזון / האחדות / הגיוון והסדר / הגיאומטריה היא הבסיס לכל אמנות אמיתית סיגנונו קרוב לניאו רומנסק

גרמניה

הרמן מותזיוס

67

3 כרכים על האדריכלות האנגלית / עיקר עניינו בתחום בתי המגורים / צניעות אמנותית ולא אידאולוגיה תאורתית / בנית המהנדס... ביטוי חסכוני... יצירת רושם מירבי / וורקבונד הגרמני

אוסטריה

אדולף לוס

69

הבסיס לאדריכלות אינו הבניה או השלד אלא המראה / המהפכה הגדולה באדריכלות היא התוכנית בחלל / הקישוט הוא פשע / הקישוט - עבודה מבוזבת / לא התכוונתי... שיש לסלק באופן מוחלט ושיטתי כל זכר לקישוט

בלגיה

הנרי ואן-דר-וולדה

71

מחשובי היוצרים בסיגנון האר-נובו / ניהל ובנה את בית הספר לאמנות בווימאר / יסד את 'לה קאמברי' / דגל באיחוד כל האמנויות ללא יוצא מן הכלל / השימוש מביא ליפה / זיקה בין עיטור ובין מודרניות / אידיאל האמן היוצר האינדיווידואלי

פרק 10

המאה ה-20

74

הולנד

תיאו ואן-דואסבורג

עורך כתב העת דה-סטיל / מונדריאן / קוים ישרים / זוית ישראל וצבעי יסוד / תאוסופיסטים / מונדריאן - אדריכלות כתמונה צבעונית דו מימדית ללא חלל וזמן / דוסברג - לתרגם עקרונות האמנות לאדריכלות / בית שרודר / גריט ריטוולד

גרמניה

76

'בין לאומי' האינטרנציונאל / זיקה חברתית סוציאליסטית / סיגנון... סטיל מודרן

ברונו טאוט

76

ביתן הזכוכית / אדריכלות הזכוכית / מחרוזת הזכוכית / האדריכלות הגותית היא מבוא לאדריכלות הזכוכית / לאדריכלות הזכוכית אין מטרה אחרת אלא להיות יפה / שלושה ספרים - לב העיר / אדריכלות אלפינית / בעית העיר / עתיד האנושות קשור לאפשרויות הגלומות בטכנולוגיה ובתעשייה / האדריכלות היא אמנות

וולטר גרופיוס

79

אדריכל ומחנך / ניהל את מכללת הבאהאוס / עיקר התענינותו בנושא בניה סטנדרטית למגורים / הבאהאוס ביקש ליצור את האיחוד מחדש של האמנויות השימושיות / אדריכלות בין לאומית / מדגיש שמטרת הבאהאוס אינה ליצור סיגנון חדש / רוח הזמן

מאיר האנס

82

העברת הדגש מעיצוב לאדריכלות בבאהאוס / ביטוי לפונקציונליזם קיצוני המעוגן בצרכים חברתיים

83 **לודוויג מיז-ואן-דר-ר**
נודע בזכות הצעות רעיוניות ביניהן מגדלי זכוכית / תערוכת הוורקבונד הגרמני בשכונת ויסנהוף 1927 / גג שטוח/ קירות לבנים ועיצוב א-סימטרי / הטכנולוגיה הופכת לאדריכלות לא על ידי צורות המתגבשות בחופשיות אלא על ידי המיזוג עם הביטוי של הדור/ האלוהים הוא בפרטים / פחות זה יותר / הקופסא האוניברסלית

85 **הוגו הארינג**
תכנון בנייני חוה חקלאית / תיאוריה של אדריכלות אורגנית - תפיסת הבניין מהפנים אל החוץ / פונקציה = פנים = צורה

86 **צרפת לה קורבוזייה**
חינוך אידיאליסטי קלוניסטי /גישה רציונלית שימושית ותכליתית / תיאורית החוקים המוחלטים של ההרמוניה / תכנית חופשית / חזית חופשית ושלד חופשי /פוריזם / אספרי נובו / האדריכלות היא משחק חכם/ מדויק ונפלא של נפחים מאורגנים באור / סיגנון עיקרון מאחד / הבית הוא מכונה למגורים / אדריכלות שבעזרתה ניתן למנוע מהפכה / אמנות על פי המסורת הצרפתית היא ידע / עיר עכשווית לשלושה מליון איש /היצור ההמוני... סמלים של סדר חדש /אמנות אתונה /חלוקת העיר לאזורים בהתאם לפעילות / מודולור / שימוש בחתך הזהב וסידרות פיבונאצ'י

91 **פרק 11 המודרניזם לאחר מלחמ"ע2**
חלוקה גוברת והולכת בין תיאוריה לעשיה
אירופה המערבית
לעבור מדיבורים למעשים

92 **בריטניה**
פיטר וואליסון סמיטסון/ הברוטליזם החדש

93 **סקנדינביה**
גונאר אספלונד / מעבר מניאו קלסיקה שודית לסיגנון מודרני /אלוואר אלטו / סינטזה מודרנית חדשה ואישית המשלבת צורה, פונקציה וחומר / ארנה יעקובסון / מוצרים ברמה שהפכה למופת / יורן אוטסון עיצב את בנין האופרה בסידני

94 **אמריקה הלטינית**
לוצ'ו קוסטה / אוסקר נימאייר / קרלוס וילה נואבה

יפן
קיניו מאיקאוה / קנזו טאנגה / מטאבוליזם / קישו קירוקאוה / רעיון מרכזי בא לידי ביטוי בצורת כמסה יחידנית, נידת וטרומית

ארצות הברית
זיגפריד גידיון "חלל זמן ואדריכלות" /גורדון בונשאפט / סארינן **פיליפ ג'ונסון**
הסיגנון הבינלאומי /אקלקטיקה קלאסית רומנטית /הצורה עומדת מעל לשאלות המוסר/האדריכל... מומחה לאסתטיקה

95 **לואי קאהן**
תיאוריה המשלבת תפיסות של טבע, סדר, גאומטריה ומודולים / רגע חגיגי שבו נפגשים שני חומרים /לבנין יש רצונות משלו / Served and Serviced Space

96 **ריצ'ארד בקמיסטר פולר**
היעילות המקסימלית / התועלת המקסימלית תמורת האנרגיה ההמינימלית /המשולש הוא הצורה החסכונית והקשיחה ביותר

98 **פרק 12 ממודרניזם לפוסט מודרניזם**

גרמניה
פריי אוטו / תיאוריה ביונית /קונסטרוקציה קלה /התיאוריה של האדריכלות הביולוגית /גונטר בניש

הולנד

ואן דר-ברוק /יעקוב באקמה /חשיבה שהובילה לסטרוקטוראליזם / אלדו ואן-אייק /הרמן הרצברגר /שימוש בתבניות קוביות

איטליה

אלדו רוסי / נגד שיקולים פונקציונלים ובעד חזרה לאסתטיקה ומנומנטליות/אדריכלות מצויירת/ רצון לחזור לסימליות

101 **ארצות הברית**
ברוס גוף

פאלו סולרי/ ארכולוגיה / עיר אלוהית טראנסטכנולוגית/שילוב האיכות האנושית לעולם שאנו רוצים לבנות

רוברט ונטורי

מורכביות וניגודים באדריכלות / חלק מהאמיתות שעליו מתבססת האדריכלות המודרנית אין לה אחיזה במציאות / סמלים חדשים בתופעות עממיות / אקלקטיות - צורנית או היסטורית המחזירה את הקישוט לאדריכלות

103 **צ'רלס מור**
אדריכלות נמדדת בדרך שבה היא מורגשת על ידי הגוף האנושי בחלל / ציטטות הנעשות בטכניקה של אמנות הפופ

כריסטופר אלכסנדר

אמיתות ניצחיות

104 **חמשת הניו-יורקים**
פיטר איזנמן / מייקל גרייבס /ריצארד גאוטאמי/ג'ון הדז'אק / ריצארד מאייר

106 **ביוגרפיות**

אדלר, דנקמאר
אוד, יעקובוס יוהנס פטר
אוטו פריי
אוטסון יורן
אולברייך, יוזף
אונגרס, אוסוולד מאטיאס
איזנמן פטר
אייק אלדו ואן
אימונינו, קארלו
איסטרן, קור ואן
אלטו אלוואר
אלכסנדר כריסטופר
אספלונד גונאר
ארוף, אובה
אשבי, צ'ארלס רוברט

באלטאר, ויקטור
באקמה, ג'אקוב ברנד
בארנהאם, דניאל
בהרנס, פיטר
בונשאפט, גורדון
בופיל-לוי, ריקארדו
בורג'וא, ויקטור
בורומיני, פרנצ'סקו
בינג, זיגפריד
בנבולו לאונארדו
בניש גונטר
בראמאנטה, דונאטו
ברואק יותנס ואן-דר (ר' באקמה)
ברוניאר, אלכסנדר-תאודור
ברונלסקי, פיליפו
ברניני, ג'יאולורנצו

גאודי, אנטוניו
גארניה, שארל
גוואטמי, צ'ארלס
ג'וליו רומאנו
ג'ונסון פיליפ
גוף ברוס
גידיון זיגפריד

גיני, וויליאם לה בארון (למחיקה)
גראסי, ג'ורג'יו
גרגוטי, ווטוריו
גרייבס, מייקל

דאוסבורג, תיאו ואן
דלורס, פיליבר

האנט, ריצארד מוריס
הארדואין-מאנסאר, ז'ול
הדז'אק ג'ון
הווארד אבנעזר
הולאבירד ויליאם
הופמן, יוזף
הורטה ויקטור
היטורף, ז'קוב-איגנאץ
הנביק, פראנסוא
היצ'קוק, הנרי ראסל
הרצברגר הרמן

ואודואייה ליאון
ואודרמר ז'וזף-אוגוסט
ואסארי ג'ורג'יו
ווב פיליפ
וויזי צ'ארלס
ויטונה ברטארדו
ויטקובר רודולף
וילאנואבה קרלוס
ויניון פייר-אלכסנדר
ויסקונטי לודוויקו
ונטורי רוברט
וקסמן קונארד

טאטלין ולאדימיר
טאנגה קנזו
טאפורי מנפרדו

יעקובסון ארנה

לאברוסט אנרי
לוג'ייה אנטואן
לוקהארדט הנס
לוקהארדט וואסילי
ליסיצקי אל (אליעזר)
לפואל הקטור-מרטין

מאיאקאוה קוניו
מאייר האנס
מאייר ריצ'ארד
מאקינטוש צ'ארלס רייני
מונדריאן פייט
מור צ'ארלס

נז'טרה ריכרד (יוסף)
נימאייר אוסקר
נרווי פייר לואיגי

סאנט'אליה אנטוניו
סאנגאלו (הצעיר) אנטוניו
סאנגאלו ג'וליאנו
סאנסובינו ג'אקופו
סארינן אליאל
סארינן ארו
סובאגי פרדריק אנרי
סולרי פאולו
סופלו ז'אק-ג'רמן
סטאם מארט (מארטינוס)
סטרלינג גיימס פרזד
סיטה קמילו
סמיתסון אליסון
סמיתסון פטר
סקאמוצי וינצנצו
סקארפה קרלו

פאניני ג'ובאני
פאקסטון ג'וזף
פבזנר ניקולאוס
פולר ריצ'ארד באקמיסטר

פּוּנִיטן פֿייר (ר'פּרסייה)
פּוּסטר נורמן
פּוּרטוּגוּזי פּאָולוּ
פּיאַנוּ רנוּ
פּינסטערלין הרמן
פּיראַנזי גיובאַני באַטיסטה
פּרוּצי באַלאַדסאַרה
פּרסייה שאַרל

צבי ברונ
צירניקוב יעקב

קאַהן לואי
קוסטה לוציו
קורקאוה קישו
קורטונה פייטרו דה
קליהוז גיזוף
קרייר רוב (רוברט)
קרייר ליאון (רי רוב)

רוג'רס ריצ'ארד
רוסי אלדו
רוש מאַרטין (ר' הולאַבירד)
ריטוולד גריט
ריצ'ארדסון הנרי הובסון

שאַלגן ז'אַן-פּרנסואַ
שאַרון הנס
שינדלר רודולף
שינקל קרל